M.A.Part - I, 2011 Prospectus No.11117
and
M.A.Part-II , 2012
मराठी

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ
SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY

वाङ्मय विद्याशाखा

(FACULTY OF ARTS)

अभ्यासक्रमिका
वाङ्मय पारंगत परीक्षा (मराठी)
भाग-१, २०११ व भाग-२, २०१२

PROSPECTUS
OF
M.A. Examination Part-I , 2011 and Part-II 2012
in
MARATHI

2010

Price Rs. 8/-

PUBLISHED BY

Dineshkumar Joshi
Registrar
Sant Gadge Baba
Amravati University
Amravati- 444 602

© "या अभ्यासक्रमिकेतील (Prospectus) कोणताही भाग संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठाच्या पूर्वानुमती शिवाय कोणासही पुनर्मुद्रित किंवा प्रकाशित करता येणार नाही"

© "No part of this prospectus can be reprinted or published without specific permission of Sant Gadge Baba Amravati University."

Appendix-A

वाड.मय पारंगत भाग-१

पत्रिका १ अ) प्राचीन व अर्वाचीन गद्य

किंवा

ब) इ.स. १९६० नंतरच्या मराठी साहित्यातील प्रवाह

किंवा

क) मराठी वाड्.,मयाची सांस्कृतिक पाश्वभूमी (प्रारंभ ते १९६०)

किंवा

ड) मराठी भाषा आणि माहिती तंत्रज्ञान -भाग-१

पत्रिका २ अर्वाचीन कविता

पत्रिका ३ विशेष वाड.मय प्रकार

अ) कांदबरी

किंवा

ब) १. नाटक २. किंवा नाटक सैध्दांतिक व उपयोजित भाग-१ किंवा

क) लोकसाहित्य किंवा

ड) लोकरंगभूमी भाग- १

पत्रिका ४ साहित्यशास्त्र

वाड्.मय पारंगत भाग- २

पत्रिका १ प्राचीन कविता

विशेष ग्रंथकार

पत्रिका २ अ) संत तुकाराम किंवा ब) भालचंद्र नेमाडे किंवा

क) उद्धव शेळके

पत्रिका ३ मराठीचा भाषा वैज्ञानिक अभ्यास व व्याकरण

पत्रिका ४ अ) मराठी वाड्मयाचा इतिहास इ.स. १९६० ते २००५

किंवा

ब) भाषांतरित साहित्याचा अभ्यास

किंवा

क) लघुशोध प्रबंध

ड) मराठी भाषा व माहिती तंत्रज्ञान भाग-२

ई) लोकरंगभूमी भाग-२

फ) नाटक सैध्दांतिक आणि उपयोजित भाग- २

वाड्.मय पारंगत भाग-१

पत्रिका १

अ) प्राचीन व अर्वाचीन गद्य

१) लीळाचरित्र दर्शन जयसिंग फडके / शिवशंकर उपासे

२) आज्ञापत्र - संपा. विलास खोले, लोकवाड्.मय गृह

३) गुलामगिरी - महात्मा फुले संपा. वासुदेव मुलाटे .

४) चिमणरावांचे च-हाट चि.वि.जोशी , कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन

५) सूड - बाबुराव बागूल

६) चकवा चांदणः एक वनोपनिषद - मारुती चितम्पल्ली , मार्ग प्रकाशन पुणे.

७) उद्याच्या सुंदर दिवसांसा ी नागनाथ कोतापल्ले, प्रतिमा, प्रकाशन, पुणे

८) लोकोत्तर (गाडगे बाबा जीवन व कार्य) द.ता.भोसले , ग्रंथाली, मुंबई

ब) साठोत्तरी साहित्य

१) दलित साहित्य

विद्रोही कविता - संपादक - केशव मेश्राम

प्रकाशक - कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

आठवणीचे पक्षी - लेखक - प्र.इ. सोनकांबळे .

२) ग्रामीण साहित्य - तणकट -लेखक - राजन गवस साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

खुंदलघास लेखक सदानंद देशमुख, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे

३) स्त्रीवादी साहित्य - आहे हे असे आहे गौरी देशपांडे , मौज प्रकाशन, मुंबई .

आयदान - उर्मिला पवार.

४) आदिवासी साहित्य येथून पुढे प्रभू राजगडकर ,

जेव्हा माणूस जागा होतो - गोदावरी परुळेकर मौज प्रकाशन, मुंबई.

संदर्भ ग्रंथ १) समीक्षेतील नव्या संकल्पना -संपादक -मनोहर जाधव

२) ग्रामीण साहित्य चळवळ : चिंतन आणि चर्चा डॉ.वासुदेव मुलाटे स्वरुप प्रकाशन

३) संपा. सुमती लांडे प्रकाशन - शब्दालय श्रीरामपूर.

एम.ए.भाग-१

क) मराठी वाड्.मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते १९६०)

उद्देश १) साहित्याभ्यासाच्या संदर्भात साहित्य आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा शोध घेणे.

२) संस्कृतीची विविध अंगे आणि साहित्यनिर्मीतीच्या टप्रेरणा, साहित्यातील प्रवृत्ती, प्रवाह यांचा परस्पर संबंध जाणून घेणे

३) मराठी साहित्य व महाराष्ट्र संस्कृती यांची जडण-घडण परंपरा, वळणे, यांच्या परस्परसंबंधाचा शोध घेणे, अशा चिकित्सक अभ्यासाची क्षमता निर्माण करणे

अभ्यासक्रम

१) संस्कृती : स्वरू प, संस्कृती व साहित्य यातील अनुबंध

२) महाराष्ट्र संस्कृतीचा उद्‌गम,पूर्वपीठिका, अन्य प्रदेशिक संस्कृतीशी संबंध, मराठी भाषेचा उगम, मराठी साहित्याचा उगम.

३) महाराष्ट्रातील धर्मग्रंथ व मराठी साहित्य (नाथ, महानुभव, वारकरी, दत्तसमर्थ संप्रदाय)

४) महाराष्ट्रातील राजवटी आणि मराठी साहित्यनिर्मिती (यादवकालीन, बहामनी कालीन, शिवकालीन, पेशवेकालीन) : परस्परसंबंध

५) इंग्रजी सत्तेचा उदय, महाराष्ट्रीय जीवनातील स्थित्यंत्तरे आणि तत्कालीन मराठी साहित्य यांचा परस्परसंबंध.

६) धर्म व समाजसुधारणाविषयक चळवळी आणि मराठी साहित्य : परस्परसंबध

७) राजकीय विचारसरणी , स्वातंत्र्यविषयक चळवळी आणि मराठी साहित्य : परस्परसंबंध.

८) मराठी संस्कृती - मराठी साहित्य आणि समाजाची साहित्याभिरुची

संदर्भग्रथ

१) साहित्य व संस्कृती दु.का. संत

२) संतवाड्,मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं.बा.सरदार

३) मराठी संतमंडळाचे ऐतिहासिक कार्य - बा.रं. सु णकर

४) मराराष्ट्रीयांचे काव्यपरीक्षण - श्री व्यं. केतकर

५) मराठी वाड्.मयाभिरुचीचे विहंगमावलोकन - रा.श्री. जोग.

६) मराठी जीवन, खंड- १व २ संपादक गं.बा.सरदार.

७) मराठी संताचे सामाजिक कार्य - वि.भि.कोलते.

८) अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे.

९) १९ व्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक पुनर्घटना

१०) वाटा आणि वळणे - गो.म.कुळकर्णी.

११) यादवकालीन महाराष्ट्र - मु.ग. पानसे

१२) पेशवेकालीन महाराष्ट्र (भाग-१ व २) - वा.कृ. भावे.

१३) महाराष्ट्र संस्कृती - इरावती कर्वे

१४) अर्वाचीन मराठी गद्याची उत्क्रांती - कृ..कुळकर्णी.

१५) संशोधनाची क्षितिजे - भा.ल.भोळे.

१६) मराठी लोकांची संस्कृती - इरावती कर्वे.

१७) राजर्षी शाहू आणि लोकमान्य - य.दि.फडके.

एम.ए.भाग-१

ड) मराठी भाषा आणि माहिती तंत्रज्ञान.

प्रास्ताविक :-

मनातील भावना, कल्पना नि विचार दुसऱ्यापर्यंत पोहाचविण्यासाठी भाषेचा वापर होतो. हा वापर सर्जनात्मक व व्यावहारिक अशा दोन अंगाने केला जातो. सर्जनात्मक वापरातून कथा, कादंबरी, नाटक, कविता. ललित निबंधादी वाड,मय प्रकार निर्माण होतात. त्याचवेळी भाषेचा व्यावहारिक अंगाने वर्तमानपत्रे. आकाशवाणी, दूरदर्शन इत्यादी माध्यमांमध्ये उपयोग केला जातो. पण दोन्हीही प्रकारामध्ये भाषेचे स्तर व उपयोजन करण्याची पद्धती भिन्न आहे उदा.कविता प्रतिमेच्या भाषेत बोलते ; तर दकश्राव्य माध्यमे संवादाच्या स्वरुपात भाषिक मांडणी करतात.

मुद्रित माध्यमात वापरल्या जाणाऱ्या भाषेचे तर आणखी वेगळे वैशिष्ट्य असते. ते म्हणजे कमीत कमी शब्दात जास्तीत जास्त आशय व्यक्त करणे. वर्तमान पत्रातील जाहिरात, बातमी, वृत्तवेध, सदर लेखणादी प्रकार याचे उत्तम उदाहरण आहे. म्हणजेच प्रसार माध्यमातील भाषा वापराचे तंत्रच सर्जनशील साहित्य निर्मित ंत्रापेक्षा वेगळे आहे.

जागतिकीकरणाच्या नि ज्ञानस्फोटाच्या समकालीन युगात अनेक मराठी वाहिन्या, वृत्तवाहिन्या आणि स्थानिक वाहिन्या कार्यरत आहेत आणि यांची संख्या झपाट्याने वाढत आहे. आता ही न संपणारी प्रक्रिया ठरते आहे. पण या वाहिन्यावर आज ज्या पद्धतीने मराठी भाषेचा वापर होतो आहे तो. बराचसा चुकीच्या पद्धतीचा आहे. मराठी भाषा व साहित्य हा विशेष अभ्यासविषय घेतलेल्या विद्यार्थ्याला जर आपण संगणकशास्त्र व माहिती तंत्रज्ञान यांचा परिचय करुन दिला तर ते अचूकपणे मराठीचा वापर करु शकतील. विद्यार्थ्यांना विविध ठिकाणी रोजगाराच्या संधी उपलब्द होणे ही काळाची गरज आहे. त्यामुळे पारंपरिक अभ्यासक्रमाला व्यावसायिक अभ्यासक्रमाची जोड देणे अत्यावश्यक आहे. ती गरज ही पत्रिका पूर्ण करेल. असे अभ्यासक्रमाचे स्वरू प ठेवण्यात आले आहे.

अ) भाषिक कौशल्ये

१) प्रमुख प्रकार - श्रवण , वाचन, संभाषण , लेखन यांचे विवेचन आणि वैशिष्ट्ये

२) भाषिक कौशल्याचे स्वरूप, त्यातील प्रगती, अडथळे.

३) भाषिक कौशल्यांचे उपयोजन.

आ) भाषिक व्यवहार : स्वरूप व वैशिष्ट्ये

१) श्रवण - श्रौतपरंपरा , तिचा विकास - कीर्तन, प्रवचन, व्याख्याने, भाषणे, विविध कार्यक्रम, मनोगते यांचे श्रवण

२) वाचन- वर्तमानपत्रे, मासिके, दिवाळी अंक, वैचारिक आणि वाङ्.मयीन नियतकालिके यांच्या वाचनाची परंपरा , वाचनसंस्कृतीची सद्यःस्थिती, विकासाची दिशा.

३) संभाषण - अप्रत्यक्ष संभाषण (दूरध्वनी)

इ) संगणक : परिचय व उपयोजन

अ) संगणकावर मुद्रण करणे.

ब) आराखडा तयार करणे.

क) छायाचित्राचा वापर करणे.

ड) संगणकीय आवृत्ती तयार करणे.

ई) मुद्रणमाध्यमाचा परिचय

१) वर्तमानपत्राची व अन्य मुद्रित माध्यमाची भूमिका व कार्याचे स्वरुप

२) महाराष्ट्रातील महत्त्वाची वृत्तपत्रे , जिल्हावार निर्माण झालेल्या

त्यांच्या आवृत्या वृत्तपत्राचे स्वरूप, वृत्तपत्रातील विविध, प्रकारचे लेखन-

उदा. अग्रलेख, वैविध्यपूर्ण लेख (राजकीय ,समाजिक,आर्थिक इ.) सदरलेखन,स्थंभलेखन, बातम्या मुलाखती, परीक्षणे सांस्कृतिक-सामाजिक घडामोडी, वाचकांचा पत्रव्यवहार, विविध पुरवण्या, रविवार पुरवण्या, जाहिरातीचे स्वरूप.

उ) नियतकालिकांचे स्वरूप

स्मरणिकेचे स्वरूप, आखणी, स्मरणिका संपादन, जाहिराती, लेखनविषयक, त्यांचा प्राधान्यक्रम

ऊ) स्मरणिका

स्मरणिकेचे स्वरूप,आखणी, स्मरणिका संपादन, जाहिराती, लेखसंकलन, संपादकीय इ.

ए) लेखन

अ) अनुलेखन, शुद्धलेखन

ब) बातमी लेखन, प्रासंगिक लेखन

क) पुस्तक ग्रंथ परीक्षण

ड) संशोधनपर निबंधलेखन

इ) मुद्रित शोधन

(वर निर्देशित केलेल्या घटकांचा प्रत्यक्ष सराव अपेक्षित आहे.)

प्रात्यक्षिक

मुद्रित माध्यमावर एक प्रकल्प सादर करणे आवश्यक गुण २०

पत्रिका २ अर्वाचीन कविता

१) अखंडादी काव्यरचना - महात्मा फुले, संपा.भास्कर चंदनशिव, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद. .

२) हरपले श्रेय केशवसुत (संपा. ना.श्री.जोग) कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,पुणे.

३) मर्ढेकरांची कविता - बा.सी.मर्ढेकर, मौज प्रकाशन.

४) निवडक नारायण सुर्वे कुसुमाग्रज, लोकवाड.मय गृह. मुंबई.

५) अष्टदर्शने वि.दा.करंदीकर, मौज प्रकाशन, मुंबई

६) अभुजमाड - भुजंग मेश्राम. लोकवाड.मय, मुंबई

७)	नंतर आलेले लोक - अरुण काळे, लोकवाड.मय , मुंबई
८)	आयुष्य नांगरताना - हेमंतकुमार कांबळें , श्रावस्ती प्रकाशन, यवतमाळ.
९)	जागतिकीकरणातील मराठी कविता - संपा. उत्तम काबंळे प्रा. विवेक खरे, प्रा. सरोज जगताप परचुरे प्रकाशन, मंदिर, मुंबई

पत्रिका ३ विशेष वाड.मय प्रकार

अ) कांदबरी

१)	पण लक्ष्यात कोण घेतो ? हरिभाऊ आपटे
२)	रणांगण - विश्राम बेडेकर ,पॉप्युलर प्रकाशन,मुंबई
३)	व्हायरस - जयंत नारळीकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
४)	हाल्या हाल्या दुधु दे - बाबाराव मुसळे, बजाज पब्लिकेशन्स, अमरावती.
५)	भूमी - आशा बगे ,मौज प्रकाशन, मुंबई
६)	भिरुड - गणेश आवटे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
७)	एसईझेड - शंकर सखाराम, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
८)	निशाणी डावा आंग ा - रमेश इंगळे उन्नादकर, ग्रंथाली, मुंबई

विशेष वाड्.मय प्रकार : ब १ नाटक

१)	तृतीय रत्न - महात्मा फुले संपादक डॉ.सतीश पावडे नभ प्रकाशन, अमरावती.
२)	तो मी नव्हेच प्र.के.अत्रे परचुरे प्रकाशन मंदिर, मुंबई
३)	घाशीराम कोतवाल विजय तेंडुलकर पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
४)	पांढरा बुधवार -प्रेमानंद गज्वी, मॅजिस्टिक प्रकाशन, मुंबई
५)	वाडा चिरेबंदी - महेश एलकुंचवार मौज प्रकाशन, मुंबई
६)	माझा खेळ मांडु दे - सई परांजपे
७)	दर्शन - श्याम मनोहर पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
८)	आमदार सौभाग्यवती - रा.रं.बोराडे , साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

ब) २) नाटक : सैध्दान्तिक आणि उपयोजित.

प्रास्ताविक :-

भारतीय साहित्याला नाटक आणि रंगभूमी यांचा समृध्द वारसा आहे. भरतमुनीपासून चालत आलेली संस्कृत रंगभूमी, पाली, प्राकृत भाषांतील नाटके ते आधुनिक कालखंडातील बंगाल, महाराष्ट्र व कर्नाटकातील रंगभूमी असा समृध्द वारसा नाट्य वाड्,मयाला आहे. जगभरातील गाजलेल्या नाट्याकृतीचाही अनुवाद जागतिक स्तरावर होत असतो. तसा तो मराठीमध्येही झाला. अनेक उत्तमोत्तम नाटके मराठीत अनुवादीत झाली . पण विद्यापीठीय अभ्यासक्रमात नाटक शिकवायचे ते केवळ वाड.मयीन गुणवत्तेच्या अंगाने ही आजवरची प्रचिलित रीत आहे. नाटक ही सादरीकरणाची कला आहे. दृक-श्राव्य माध्यमांचा आधार घेतल्याशिवाय ती पूर्णतः व्यक्तच होत नाही. या भागाकडे सातत्याने दुर्लक्ष झाले.

जागतिकीकरणाच्या या युगात शैक्षणिक माध्यमांमध्ये वेगाने परिवर्तन होत आहे. अभ्यासक आंतरविद्याशाखीय असले पाहिजेत. असा विद्यापीठ अनुदान आयोगाचा आग्रह आहे. त्यामुळे विद्यार्थ्यास अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबरोबर रोजगाराची संधी प्राप्त व्हावी हा उद्देश आहे. प्रस्तुत अभ्यासक्रम ही अपेक्षा पूर्ण करण्यास सक्षम आहे.

घटक	१	रंगभूमीचा इतिहास , लोकरंगभूमीचा
घटक -	२	भरताचे नाट्यशास्त्र
घटक -	३	प्रादर्शित कलेची मूलतत्त्वे, संगणकाचा परिचय
घटक	४	सर्जनशील लेखन, नाटक, एकांकिका, दीर्घाक, काव्यनाट्य, पथनाट्य इ.
घटक	५	अभिनय- साधनांचा परिचय, योग आणि प्राणायाम - स्थूल परिचय, शब्द, संहिता आणि अभिनय, ध्वनी, संगीत, शब्द यांचा अभिनयाशी संबंध. प्रतिसाद तंत्र, भारतीय परंपरेतील अभिनय, कलेचा परिचय
घटक	६	स्टेज क्रॉप्ट नेपथ्य, प्रकाश, रंगभूषा, वेशभूषा, ध्वनिसंयोजन-संकल्पना आणि पद्वती

प्रात्यक्षिक : (कोणत्याही एका प्रकारचे सर्जनशील नाट्याला लेखन विभागाच्या टाट्यनिर्मि प्रकल्पात अभिनय. विभागाच्या नाट्यनिर्मीती प्रकल्पात नेपथ्य, प्रकाश, ध्वनी, रगभूषा,

वेशभूषा यापैकी एकात प्रत्यक्ष सहभाग.ं)

क) लोकसाहित्य

१) लोकसाहित्य स्वरूप व व्याप्ती , लोकसाहित्याचा अभ्यास, संप्रदाय, भाषाशास्त्रीय संप्रदाय निसर्गरूपकवादी संप्रदाय,स्पष्टीकरणवादी संप्रदाय, भ्रांतकल्पनावादी संप्रदाय, अवशेषवादी संप्रदाय, ऐतिहासिक - भौगोलिक संप्रदाय ,मानववंश शास्त्रीय संप्रदाय

२) लोकसाहित्य आणि इतर सामाजिकशास्त्रे-अनुबंध लोकसाहित्य आणि मानववंशशास्त्र, लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र,लोकसाहित्य आणि समाजशास्त्र, लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र, लोकसाहित्य आणि धर्म, लोकसाहित्य आणि संतसाहित्य, लोकवाङ.मय आणि वाङ.मय

३) लोकगीते - व्याख्या , वर्गीकरण, महाराष्ट्रतील लोकगीतांची मौखिक परंपरा, ओवी, गण-गवळण, भोडला-भुलाई भारुड, महादेवाची गाणी, मोटेवरची गाणी, पाळणा आणि अंगाई, स्वरूप भेद , कृषीगीते, गोधंळी गीते, डहाका , तुमडी, विधीगीते

४) लोककथा - लोककथांचे वर्गीकरण लोककथांची भारतीय परंपरा स्वरूप, दैवतकथा , व्रतकथा, दंतकथा, कल्पितकथा, हास्यकथा

५) ठळक लोककला - लोकरंगभूमीचे स्वरूप, विधीनाट्य - नाट्यविधी आणि धर्मकल्पना, दंडार, गोधळ, दशावतार, ललित, खडीगम्मत, तमाशा, कीर्तन परंपरा :नारदीय आणि वारकरी.

६) लोकसंस्कृतीचे उपासक-मागते - लोकसंस्कृती, लोकसंस्कृतीचे स्तर, लोकसंस्कृतीची लोकाभिमुखता शक्तीसंप्रदाय आणि गोंधळी, खंडोबा : जागरण व वाघ्यामुरळी, बहुरुपी, वासुदेव, भराडी, नाथजोगी, चित्रकथा,

क्षेत्रीय अभ्यास

लोकसाहित्याचे संकलन , मरा ीतील लोकसाहित्य अभ्यासकांचा परिचय, लोकसंस्कृतीच्या उपासकांच्या मुलाखती.

संदर्भग्रंथ

१) लोकसाहित्याची रूपरेखा - दुर्गा भागवत

२) लोकसाहित्याचे स्वरूप - डॉ.प्रभाकर मांडे

३) लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह - डॉ.प्रभाकर मांडे

४) मराठी लोककथा - डॉ.मधुकर वाकोडे

५) लोकसंस्कृतीचे उपासक - डॉ.रा.चि.ढेरे

६) लोकसंस्कृतीची क्षितिजे - डॉ.रा.चिं. ढेरे

७) दगडातील पाझर - शंकरराव सुरडकर

८) लोकरंगभूमी - डॉ.प्रभाकर मांडे

९) संतसाहित्य आणि लोकसाहित्य - डॉ.रा.चिं. ढेरे

१०) लोक प्रतिभा आणि लोक तत्त्वे - डॉ.मधुकर वाकोडे

११) नाचु कीर्तनाचे रंगी - डॉ.यशवंत पाठक

१२) लोकसाहित्य संपदा - श्री ना.रा.शेंडे

१३) मौखिकता आणि लोकसाहित्य - डॉ.मधुकर वाकोडे, सुषमा करोगल

१४) लोकवाङ.मय रूप -स्वरूप - डॉ.शरद व्यवहारे

१५) लोकसाहित्य व लोकपरंपरा - डॉ.र.ना.वरखेडे

१६) लोकसंगीत शास्त्र - अशोक रानडे

१७) लोकसंचित - डॉ.तारा भवाळकर

१८) लोकसंस्कृतीची रंगरूपे - अरुणा ढेरे

१९) तमाशा : कला आणि साहित्य - डॉ.नामदेव व्हटकर

२०) भारतीय रंगभूमीच्या शोधात - डॉ.र.चि.ढेरे.

२१) लोकसाहित्यातील स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र - गं. ना. मोरजे

२२) लोकसाहित्य : बदलते संदर्भ - बदलती रूपे- डॉ.गंगाधर मोरजे.

२३) लोकबंध - अनिल सहस्रबुद्धे , दास्ताने रामचंद्र आणि कंपनी , पुणे.

एम.ए.भाग-१ (मराठी)

ड) लोकरंगभूमी भाग-१

समाजाच्या सर्व घटकाचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या, व्यक्ती व समूहाच्या जीवनाला आकार आणि प्रेरणा देणाऱ्या नि आधुनिक विविध कलाविष्काराचे मूलस्रोत असणाऱ्या लोकसाहित्याचा नि लोकरंगभूमीचा अभ्यास खालील घटकांच्या आधारे करणे अपेक्षित आहे.

घटक - १ लोकसाहित्य स्वरूप व व्याप्ती

धटक - २ लोकसाहित्याचा अभ्यास - संप्रदाय, भाषाशास्त्रीय संप्रदाय, निसर्गरूपकवादी संप्रदाय, स्पष्टीकरणवादी संप्रदाय, भ्रांतकल्पनावादी संप्रदाय, अवशेषवादी संप्रदाय, ऐतिहासिक भैगोलिक संप्रदाय, मानववंश शास्त्रीय संप्रदाय.

घटक - ३ लोकसाहित्य आणि इतर सामाजिक शास्त्रे - अनुबंध लोकसाहित्य आणि मानववंशशास्त्र, लोकसाहित्य आणि मानसशास्त्र, लोकसाहित्य आणि समाजशास्त्र, लोकसाहित्य आणि भाषाशास्त्र, लोकसाहित्य आणि धर्म.

घटक - ४ लोकसाहित्याचे संकलन , पध्दती, अडचणी व महत्त्व.

घटक - ५ मराठीतील लोकसाहित्याच्या अभ्यासकांचा परिचय

घटक - ६ लोककला , दंडार, गोंधळ, खडीगंमत, तमाशा, वाघ्यामुरळी ही अभ्यासपत्रिका घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी वरील कलाप्रकाराचे प्रात्याक्षिक करणे आवश्यक आहे. प्रत्येक विद्यार्थ्याचा किमान दोन कलाप्रकारच्या प्रात्यक्षिकात प्रत्यक्ष सहभाग असणे अनिवार्य

एम.ए.भाग-१ (मराठी) पत्रिका ४ साहित्यशास्त्र

शब्दार्थाच्या साह्याने आणि भावानुभूतीच्या माध्यमातून निर्माण होणाऱ्या साहित्य या कलेची मीमांसा म्हणजे साहित्यशास्त्र याचेच जुने नाव काव्यशास्त्र असेही आहे. भरतमुनीच्या नाट्यशास्त्रात नाट्याचे जे पाठ्य (संहिता) अंग आहे त्याला काव्य असा शब्द वापरलेला आहे. ॲरिस्टॉटलनेही आपल्या ग्रंथाला पोएटिक्स (काव्यशास्त्र) असेच नाव दिले असून त्यात शोकांतिकेच्या स्वरूपाचा सविस्तर परामर्श घेतला आहे. मर्ढेकरांना मात्र साहित्यशास्त्रीय मांडणीआधी सौंदर्यशास्त्राची चर्चा महत्त्वाची वाटली. कारण साहित्य ही इतर ललित कालांसारखीच एक कला असल्याने त्यांच्यातील सौंदर्याचे तत्त्वच साहित्याला लागू पडले पाहिजे, अशी त्यांची भूमिका होती.

साहित्याची व्याख्या , साहित्याचे साधन, साहित्याचे माध्यम, साहित्याचे कारण, साहित्याचे प्रयोजन, साहित्याचा निर्मिती व निर्मात्याच्या अंगाने विचार, साहित्याचा अस्तित्वाच्या अंगाने विचार, साहित्याचा रसिकसापेक्ष आणि समाजसापेक्ष विचार ही या शास्त्राची व्याप्ती.आहे.

समीक्षा या संज्ञेत साहित्याचा आस्वाद, साहित्याचे आकलन आणि साहित्याचे मूल्यमापन या बाबींचा समावेश होतो. तसेच भिन्न दृष्टींतून साहित्याकडे पाहिल्याने साहित्य-समीक्षेच्या भिन्न पध्दती निर्माण झाल्या. साहित्यशास्त्रातुन स्पष्ट होणारे साहित्याचे स्वरुप आणि त्याची समीक्षा करणाऱ्या भिन्न पध्दती यामुळे विद्यार्थ्यांना साहित्याचे आकलन स्पष्ट होईल व ते त्याची वेगवेगळ्या समीक्षा पध्दतीनी समीक्षा करु शकतील.

अभ्यासाचे विषय :-

१) वाक्यर्थबोधविषयक वाद, शब्दशक्ती : अभिधा, व्यंजना, रसप्रक्रिया, रसाची अलौकिकता, रसविघ्ने (भारतीय साहित्यशास्त्र)

२) सौंदर्यवाचक विधानाचे स्वरूप, सौंदर्यभावना, वाड्.मय आणि सौंदर्यशास्त्र, काव्यातील नवीनता, वाड्,मयीन महात्म्य (सौंदर्य आणि साहित्य)

३) व्यवहारविश्व व ललितविश्व, जीवन, कलावंत आणि समाज , बोधना आणि प्रतिमा, ललित वड्.मयाची भाषा, रस आणि लय तत्त्वांच्या मर्यादा, सकलात्म मानुषता, काव्य आणि सौदर्यवाद (सृष्टी, सौंदर्य आणि साहित्यमूल्य)

४) प्लेटोची काव्यदृष्टी, अनुकृतीचा सिध्दांत , शोकांतिकेची व्याख्या व तिचे घटक, विरेचनाचा (कॅथार्सिसचा), सिद्वांत (ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र)

५) समीक्षा : व्याख्या व स्वरूप, समीक्षेच्या पध्दती : आस्वादक, समाजशास्त्रीय, मानसशास्त्रीय, आदिबंधात्मक, संरचनात्मक, स्त्रीवादी.

स्वयंअध्ययनासाठी

७) गतिमानी गणितमानी (लोकधाटी)

८) देशीवाद (टीकास्वयंवर)

प्रात्यक्षिक :-

१) लय तत्त्वाच्या आधारे एखाद्या कलाकृतीच्या सौंदर्याचे विश्लेषण करा. (चित्र, शिल्प, वास्तू साहित्य)

२) एखाद्या ललित वाड्.मयकृतीची कोणत्याही एका समीक्षापध्दतीच्या आधारे समीक्षा करा.

३) सर्वेक्षणाच्या आधारे एखाद्या ललित वाड्,मयकृतीचा रसिकसापेक्ष परिणाम स्पष्ट करा.

४) लय किंवा रस किंवा मानुषता तत्त्वाच्या आधारे एखाद्या वाड्.मयकृतीची समीक्षा करा.

संदर्भग्रंथ :-

१) भारतीय साहित्यशास्त्र - ग. त्र्यं. देशपांडे
२) सौंदर्य आणि साहित्य - बा.सी.मर्ढेकर
३) सृष्टी, सौदर्य आणि साहित्यमूल्य - शरच्चंद्र मुक्तिबोध
४) ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र - अनु गो.वि. करंदीकर
५) लोकधाटी - द.ग. गोडसे
६) टीकास्वंयवर - भालचंद्र नेमाडे
७) साहित्य : निर्मिती आणि समीक्षा - वा.ल.कुलकर्णी
८) नवसमीक्षा : काही विचारप्रवाह : संपा. गो.म.कुलकर्णी
९) मराठी समीक्षेची वाटचाल - गो.म.कुलकर्णी
१०) आदिबंधात्मक समीक्षा - म.सु.पाटील.
११) मानसशास्त्रीय समीक्षा - अ.वा.कुलकर्णी
१२) समीक्षेची नवी रुपे - गंगाधर पाटील .
१३) साहित्याचे तत्त्वज्ञान - वि.ना.ढवळे
१४) वाड्.मयीन संज्ञा संकल्पना कोश - संपा. वसंत आबाजी डहाके व इतर
१५) रसास्वाद - माधव आचवल
१६) मार्क्सवादी साहित्य विचार - के.रं. शिरवाडकर
१७) समीक्षेतील नव्या संकल्पना - संपा. मनोहर जाधव
१८) मर्ढेकरांचे सौंदर्यशास्त्र पुनःस्थापना - द.भि.कुलकर्णी
१९) देशीवाद - अशोक बाबर
२०) स्त्रीवादी समीक्षा - अश्वीनी धोंगडे.

वाड्.मय पारंगत भाग-२

पत्रिका १

प्राचीन कविता

१. रुक्मिणी स्वयंवर - नरेन्द्र , संपा. वि.भि.कोलते.
२. ज्ञानेश्वरी - अध्याय बारावा , संपा. शं.वा.दांडेकर
३. श्री संत नामदेव अभंगगाथा - अंतरंगदर्शन प्राचार्य बी.एन.पाटील
४. श्री एकनाथांची निवडक भारुडे - प्रा. एल.जी.सोनवणे , प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगांव.
५. पैंजण - म.ना.अदवंत , साहित्य प्रसार केन्द्र, नागपूर.
६. करुणाष्टके - रामदास
७. महाद्वाराच्या पायरीशी - संपा. हे वि. इनामदार / ल.रा.नसिराबादकर
८. तुकारामदर्शन - गं. बा. सरदार.

संदर्भग्रंथ

पत्रिका २

विशेष ग्रंथकार

अ) संत तुकाराम (महाराष्ट्र शासनाने प्रकाशित केलेली आवृत्ती)

किंवा

ब) भालचंद्र नेमाडे

किंवा

क) उद्वव ज. शेळके

अ) संत तुकाराम (महाराष्ट्र शासनाने प्रकाशित केलेली आवृत्ती)

ब) भालचंद्र नेमाडे
कादंबरी : कोसला , बिढार, जरीला , झूल,
हिंदू : जगण्याची एक प्रंचड अडगळ
कविता ; देखणी
चरित्र : तुकाराम
समीक्षा : टीकास्वयंवर

संदर्भग्रंथ

क) उध्दव शेळके
कथा : शिळाण आणि आठ कथा
वानगी पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई
घुसळण

कादंबरी : धग - पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई

अगतिका

डाळिंबाचे दाणे

साहेब (चरित्रात्मक) तुकडोजी महाराज.

नाटक - अप्रकाशित

मिस मंदा म्हात्रे

बालसाहित्य

इंद्रधनुवर स्वारी

संदर्भग्रंथ

उद्धव शेळके यांच्या कादंबरीतील स्त्रीचित्रण, ले.डॉ.केशव फाले स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

पत्रिका ३

मराठीचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास व व्याकरण

१) भाषाविज्ञान - भाषा : व्याख्या , व्याप्ती सामाजिक संस्था, भाषिक व भाषेतर संप्रेषण व्यवहार, उच्चार व लेखन यातील भेद, भाषाविज्ञानः प्रमुख प्रवाह एतिहासिक भाषाविषयक तौलनिक भाषाविज्ञान, वर्णनात्मक भाषाविज्ञान उपयोजित भाषाविज्ञान, समाज भाषाविज्ञान

२) भाषेचे स्वरूप भाषेचे स्वरुप : भाषेचे सरचनात्मक स्वरूप, रचनेचे दोन स्तर : ध्वनी आणि अर्थ

३) स्वनविज्ञान : स्वन , स्वनिम, स्वनांतरे - स्वननिर्मिती स्वर स्वनिम, व्यंजनस्वनिम, स्फोटके, अर्थस्फोटक, घर्षक, अनुनासिक, खंडित स्वनिम खंडाधिषि्ठ त स्वनिम - स्वनपरिवर्तन : स्वरूप, कारणे व प्रकार.

४) पिमविन्यास : रूपिका - रूपिम-रूपिकांतरे - रूपिमांची विभागणी-मुक्त - बध्द अर्थानुसारी- आशयसूचक -, रुपिमांचे प्रकार- वचन, लिंग, विभवती, आख्यात, पुरुष रुपिमविनियोग : व्यवच्छेदक (वैधर्म्ययुक्त) पूरक, वैकल्पिक रुपिम - रुपिकांतर काही प्रकार - अनन्यसाधारण रूपिम- मीलन रूपिम शून्य रुपिकांतर, पदांची घटना प्रत्ययघटित, समास, अभ्यस्त.

५) वाक्यविन्यास - वाक्यविन्यासाचे स्वरुप प्रकार, विश्लेषण , वाक्याचे प्रथमोपास्थिन घटक, वाक्यान्वयाचे नियम मूलरचित वाक्ये , स्वनांतरित वाक्य .

६) अवयवविचार , आघात विचार ,अवयव आणि आघात यांचे संबंध

७) अर्थविन्यास - अर्थाचे स्वरूप - अर्थाच्या व्याख्या - अर्थसिद्वान्त निर्देश, प्रतिमा, संकल्पना, अर्थपरिवर्तन प्रकार व कारणे

८) मराठीची पूर्वपीठिका व उत्पत्ती : भाषाकुलाची संकल्पना, आर्यभाषाकूल व आर्यभारतीय भाषा - मराठी भाषा उत्पत्ती व उत्पत्ती-काल

९) मराठीचा कालिक अभ्यास

   १) यादवकालीन मराठी
   २) बदामनीकालीन मराठी
   ३) शिवकालीन मराठी
   ४) पेशवेकालीन मराठी
   ५) आंग्लकालीन मराठी

१०) मराठी व्याकरणाचा विचार .

   १) भाषा आणि व्याकरण यांचा संबंध
   २) मराठीची स्वनिम व्यवस्था
   ३) नाम, सर्वनाम, विशेषण आणि त्यांची विकारसरणी
   ४) आदर्श लिपीची मूलतत्त्वे व मराठीची लेखनपध्दती

११) प्रमाण भाषा आणि बोली

प्रमाण भाषा व बोली परस्परसंबंध - बोलीची निर्मिती, मराठीच्या बोली - वऱ्हाडी बोली, नागपुरी बोली.

(अहिराणी बोली, कोकणी बोली, डांबी)

१२) अन्य भाषांचा मराठीवरील परिणाम

फारशी, इंग्रजी, व कानडी .

संदर्भग्रंथ

१) भाषाविज्ञान - वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक - संपा. सं गं मालशे, इनामदार, सोमण

२) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - स्वरुप आणि पध्दती कल्याण काळे अंजली सोमण

३) भाषाविज्ञान परिचय - संपा. मालशे, पुंडे, सोमन

४) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - प्रा. लीला गोविलकर

५) मराठी भाषा उद्गम आणि विकास - कृ.पा. कुलकर्णी
६) ध्वनिविचार - ना.गो. कालेलकर
७) भाषा आणि भाषाशास्त्र - गजेंद्र गडकर
८) नागपूरी बोली - व.कृ.वऱ्हाडपांडे
९) बोली भाषांचा अभ्यास - सु.बा..कुलकर्णी
१०) यादवकालीन मराठी भाषा - शं.गो.तुळपुळे
११) मराठीचा अर्थविचार - अनुराधा पोतदार
१२) मराठीचे व्याकरण - डॉ.लीला गोविलकर
१३) मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार - अरविंद मंगरुळकर
१४) मराठी प्रमाणभाषेचे स्वरूप - सुहासिनी लद्दू
१५) अर्वाचीन मराठी - रमेश धोगंडे
१६) मराठी व्याकरणावरील निबंध - कृष्णशास्त्री चिपळूणकर
१७) मराठी व्याकरण - वाद आणि प्रवाद -कृ श्री अर्जुनवाडकर
१८) वैखरी - अशोक केळकर
१९) भाषा विचार आणि मराठी भाषा - गं.ब.ग्रामोपाध्ये
२०) मराठी शुध्दलेखन प्रदीप - मो.रा.वाळंबे
२१) वऱ्हाडी लोकभाषा - प्रतिमा इंगोले
२२) अभिनव भाषाविज्ञान - गं.ना.जोगळेकर
२३) मराठी भाषेचा इतिहास - गं.ना.जोगळेकर
२४) सामाजिक भाषाविज्ञान - प्रभाकर जोशी व चारुता गोखले, निराली प्रकाशन, पुणे
२५) समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना -रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, नागपूर.

पत्रिका - ४

अ) मराठी वाड्.मयचा इतिहास (इ.स.१९६० ते २००५)

१) प्रदक्षिणा खंड दुसरा - कॉन्टिनेटल प्रकाशन, पुणे.
२) मराठी साहित्य प्रेरणा आणि स्वरुप - म.द.हातकणगलेकर / गो.मा.पवार - पॉप्यूलर प्रकाशन, मुंबई
३) बदलता महाराष्ट्र - एम.डी.पाटील गौरवग्रंथ - संपा. भा.ल.भोळे / किशोर बेडकीहार, लोकवाड्,मयगृह मुंबई
४) मराठी साहित्य - इतिहास आणि संस्कृती - वसंत आबाजी डहाके पॉप्यूलर प्रकाशन, मुंबई

५) मराठी भाषा आणि साहित्य - स्नेहल तावरे / द.दि.पुंडे स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
६) साहित्य आणि समाज : गो.मा.पवार गौरवग्रंथ संपा. नागनाथ कोत्तापल्ले ,प्रतिमा प्रकाशन, पुणे - ३०
७) साहित्याचा अवकाश नागनाथ कोत्तापल्ले, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे-३०
८) टीकास्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
९) मराठी वाड्.मयाचा इतिहास - संपा. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका पुणे खंड ६ वा ७ वा
१०) दलित साहित्याचा इतिहास - प्राचार्य डॉ.म.सु.पगारे ,प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगांव
११) ग्रामीण वाड्.मयाचा इतिहास - संपा. चंद्रकुमार नलगे
१२) संक्षिप्त मराठी वाड्.मय कोश : १९२० पासून २००३ पर्यंत प्रा.वसंत आबाजी डहाके पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१३) साहित्यातील नवे प्रवाह : आकलन आणि अन्वयार्थ - डॉ.माधव पुटवाड, सुविद्या प्रकाशन, पुणे -३०

पत्रिका ४ (ब) भाषांतरित साहित्याचा अभ्यास

कादंबरी

B) द.रुटस - ॲलेक्स हेली- अनु. सिंधु अभ्यंकर, विद्या प्रकाशन, पुणे.
C) द . अलकेमिस्ट पाउलो कोएलो - अनु. नितीन कोत्तापले, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
D) चोमा महार - शिवराम कारंथ - अनु.

नाटक ४) राजा ओयादिपौस - सॉफक्लिझ - अनु. पु.ल.देशपांडे
५) हयवदन - गिरिश कर्नाड - अनु चि.त्र्यं. खानोलकर पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

आत्मचरित्र ६) हाक निदा फाजली- अनु. इब्राहीम अफगाण
७) माझी विद्यापीठे - मॅक्सिम गॉकी अनु. अनिल हवालदार, लोकवाड्.मयगृह, मुंबई.

कथा - ८) कथांतर - अनु, वंसत केशव पाटील , प्रतिमा प्रकाशन,, पुणे.

वैचारिक - ९) सुखी माणसाचा सदरा - बर्ट्रॉण्ड रसेल्ड- अनु करुणा गोखले (प्रकरण १ ते १७), राजहंस प्रकाशन पुणे.

संदर्भ :-

१) भाषान्तरमीमांसा - संपादक डॉ.कल्याण काळे, डॉ.अंजली सोमण
२) मराठी संस्कृती - शं.बा.जोशी
३) साहित्य आणि समाज - अविनाश सहस्रबुध्दे
४) मराठी कादंबरी - चिंतन आणि समीक्षा - डॉ.चंद्रकात बंदिवडेकर
५) तौलनिक साहित्यशास्त्र : डॉ.वसंत बापट

एम.ए.भाग-२

पत्रिका - ४ (क) लघुशोध प्रबंध

मार्गदर्शक तत्त्वे :

१) लघुशोध प्रबंधाची रूपरेषा
२) संशोधन पध्दती
३) संशोधन पध्दतीनुरुप संशोधनास सहाय्य
४) विद्यार्थ्याने केलेले संशोधन तपासणे

संदर्भग्रंथ

१) शोध निबंधाची लेखन पध्दती - सं ग. मालशे
२) साहित्य संशोधन मार्गदर्शन -डॉ.बी.एन.पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगांव.
३) संशोधन : पध्दती , प्रक्रिया व अंतरंग - डॉ.दु.का.संत, पुणे विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे.

एम.ए.भाग-२ (मराठी

ड) मराठी भाषा आणि माहिती तंत्रज्ञान

१) श्राव्य माध्यामांचा परिचय
   अ) नभोवाणी - माध्यमाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये, सादर केल्या जाणाऱ्या कार्यक्रमाचे विविध प्रकार व त्यांची उद्दिष्ट्ये
   ब) शैक्षणिक कार्यक्रम वाड.मयीन कार्यक्रम, सास्कृतिक

कार्यक्रम, वैशिष्ट्यपूर्ण कार्यक्रम
   क) बातम्या, मनोरंजनपर आणि प्रबोधनपर कार्यक्रम.
   ड) प्रत्येक कार्यक्रमाची पूर्वतयारी आणि सादरीकरण
   इ) उद्घोषणा, निवेदने इ. चे स्वरुप.

२) दृक्श्राव्य माध्यमाचा परिचय
   अ) दूरचित्रवाणी - माध्यमाचे स्वरूप , वैशिष्ट्ये व बलस्थाने
   आ) दूरचित्रवाणी माध्यमाचा विस्तार - उदा. दूरदर्शन , विविध मनोरंजनपर वाहिन्या, वृत्तवाहिन्या इ.
   इ) दूरचित्रवाणीवरील कार्यक्रमांचे स्वरूप
   १)बातम्या २) विविध मालिका ३) विशेष मुलाखती ४) प्रबोधनपर चर्चात्मक कार्यक्रम ५) शैक्षणिक कार्यक्रम ६) जाहिराती ७) वार्तापट ८) विशेष चित्रपटांचे प्रसारण ९) महिलासाठीचे , तरुणांसा ीचे कार्यक्रम
   ई) केबल नेटवर्क

३) माध्यमांची शक्तिस्थाने, लोकमानसावरील प्रभाव/परिणामाची मीमांसा आणि माध्यमांच्या मर्यादा.
   अ) तिन्ही माध्यमांची तुलना , त्यांचे परस्परपूरक कार्य
   आ) तिन्ही माध्यमांमधील स्थित्यंतरे - झालेले बदल
   इ) तिन्ही माध्यमातील मराठीचे स्थान, मरा ीचे होणारे उपयोजन, त्याचे स्वरूप व सद्यः स्थिती
   ई) तिन्ही माध्यमांच्या मर्यादा

४) व्यावसायिक सिध्दतेच्या दिशेने ....
   क) जाहिरात : पासष्टावी कला, तिन्ही माध्यमांसा ीचे जाहिरात लेखन व सादरीकरणाची अंगे यांचा परिचय (सोदाहरण परिचय व जाहिराती तयार करण्याचा सराव अपेक्षित आहे.)
   ख) मालिका लेखनाची दिशा :
      अ) कथांचे मालिकेत रूपांतर
      ब) कादंबरीचे मालिकेत रूपांतर
      क) स्वतंत्र मालिकेची निर्मिती

५) प्रात्यक्षिके व प्रकल्प

१) विविध विषयांच्या आधारे लेखनाचा सराव : सदर लेखनासाठी विविध विषयांची यादी दिली जावी.
२) निवडक कथांच्या पटकथा मालिकेसाठी तयार कराव्यात.
३) वृत्तपत्रांसाठी छोट्या जाहिराती व मोठ्या जाहिरातीचे मसुदालेखन करावे. त्यासाठी विविध विषय निवडावेत.
४) आकाशवाणीसाठी व दूरदर्शनसाठी विविध विषयांवर आधारित जाहिराती तयार कराव्यात.
५) मराठी विभागाच्या वाटचालीचे वृत्तचित्र तयार करावे.
६) विद्यापीठ नियतकालिकाचा, मराठी विभागाच्या नियतकालिकाचा अंक तयार करावा.
७) परिसरातील व विद्यापी ातील घडामोडीच्या बातम्या तयार कराव्यात.
८) विभागातील कार्यक्रमांचे वृत्तांतलेखनाचे नमुने तयार करावेत.
९) विविध विषयांच्या प्राध्यापकांच्या, वृत्तपत्राच्या संपादकांच्या वाङ्.मयीन कार्यक्रमांचे आयोजन download करणाऱ्या आयोजांच्या साहित्यिकांच्या याद्या तयार करुन मुलाखती घ्याव्यात.
१०) कुलगुरु, कुलसचिव, संचालक, परीक्षा नियंत्रक, प्राचार्य, अभ्यासमंडळाचे अध्यक्ष, विभागप्रमुख अधिसभेचे सदस्य यांच्याशी चर्चा करुन शैक्षणिक वाटचालीत विद्यापीठाचे योगदान या विषयावर स्वतंत्र स्मरणिका तयार करावी.
११) अन्य विषय

संदर्भ ग्रंथ

१) प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास- गीता भागवत राज्य मराठी विकास संस्था, १९९६.
२) निवडक भाषा आणि जीवन - संपा. कल्याण काळे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९८.
३) व्यावहारिक मराठी - स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे १९९४ प्रथमावृत्ती
४) व्यावहारिक मराठी - कल्याण काळे, द.दि.पुंडे.
५) व्यावहारक मराठी - ल.वा.नशिराबादकर .

एम.ए.भाग- दोन (मराठी)
इ) लोकरंगभूमी भाग- २

एम.ए.(मराठी) च्या प्रथम वर्षात लोकसाहित्याचा आणि काही ठळक लोककला प्रकाराचा विविधांगी अभ्यास केलेला आहे. ती पार्श्वभूमी लक्षात घेऊन या अभ्यास पत्रिकेत आधुनिक ललित वाङ्.मयाचे मूलस्रोत् असणाऱ्या लोकवाङ्.मयाचा आणि लोकरंगभूमी ते आधुनिक विविध कलाविष्काराचा अभ्यास खालील घटकांच्या आधारे करणे अपेक्षित आहे.

घटक १ लोकवाङ्.मय स्वरूप व व्याप्ती,लोकसाहित्य आणि लोकवाङ्.मय साम्यभेद, लोकवाङ्.य आणि ललित वाङ्.मय - अनुबंध

घटक २ मराठी लोकगीत आणि आधुनिक कविता (ओवी, भोंडला-भुलाई, पाळणा आणि ंअंगाई, विधिगीते भारुड, मोटेवरची गाणी, कृषिगीते, गोंधळी गीते. गण, गवळण इ. चा आधुनिक कवितेशी असणारा अनुबंध)

घटक ३ लोककथा आणि आधुनिक कथा (लोककथेची भारतीय परंपरा-स्वरूप दैवतकथा-व्रतकथा-दंतकथा-कल्पितकथा- हास्यकथा या प्रमुख लोककथा प्रकाराचा परिचय व आधुनिक कथेशी असणारा अनुबंध)

घटक ४ मराठी लोकरंगभूमीची वाटचाल व तिच्यात होत गेलेले बदल

घटक ५ लोकनाट्य आणि आधुनिक रंगभूमी

घटक ६ लोककला आदिवासी (कोरकू) नाट्य व नृत्य, वासुदेव पोतराज, भजन (विशेषतः खंजेरी भजन) कीर्तन (नारदीय, वारकरी व संत गाडगे बाबा यांचे) ही अभ्यासपत्रिका घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी वरील कलाप्रकाराचे प्रात्यक्षिके करणे आवश्यक आहे. प्रत्येक विद्यार्थ्याचा किमान दोन कलाप्रकाराच्या प्रात्यक्षिकात प्रत्यक्ष सहभाग असणे अनिवार्य

ग्रंथ

१) लोकसाहित्याची रुपरेखा - दुर्गा भागवत
२) लोकसाहिरत्याचे स्वरुप - डॉ.प्रभाकर मांडे
३) लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह - डॉ.प्रभाकर मांडे .

४) मराठी लोककथा - डॉ.मधुकर वाकोडे
५) लोकसंस्कृतीचे उपासक - डॉ.रा.चिं.ढेरे
६) लोकसंस्कृतीची क्षितिजे - डॉ.रा.चि.ढेरे
७) दगडातील पाझर - शंकरराव सुरडकर
८) लोकरंगभूमी - डॉ.प्रभाकर मांडे
९) संत साहित्य आणि लोकसाहित्य - डॉ.रा.चिं. ढेरे.
१०) लोकप्रतिभा आणि लोकतत्त्वे - डॉ.मधुकर वाकोडे
११) नाचु कीर्तनाचे रंगी - डॉ.यशवंत पा क
१२) लोकसाहित्य संपदा - श्री ना.रा.शेंडे
१३) मौखिकता आणि लोकसाहित्य - डॉ.मधुकर वाकोडे, सुषमा करोगल
१४) लोकवाड्.मय रुप - स्वरुप - डॉ.शरद व्यवहारे
१५) लोकसाहित्य व लोकपरंपरा - डॉ.र.ना.वरखेडे
१६) लोकसंगीत शास्त्र - अशोक रानडे
१७) लोकसंचित - डॉ.तारा भवाळकर
१८) लोकसंस्कृतीची रंगरूपे - अरुणा ढेरे
१९) मराठी रंगभूमीचे पूर्वरंग - कृ.बा. मरा`
२०) तमाशा - कला आणि साहित्य - डॉ.नामदेव व्हटकर
२१) भारतीय रंगभूमीच्या शोधात - डॉ.रा.चि.ढेर
२२) लोकसाहित्य : जीवनकला - संपा- माहेश्वरी गावित दास्ताने रामचंद्र आणि कं.पुणे

एम.ए.भाग-२ (मराठी)

फ नाटक : सैद्धान्तिक आणि उपयोजत

इतिहास, पौर्वात्य व पश्चिमात्य रंगभूमीचा इतिहास भारतीय रंगभूमीचा इतिहास प्रादर्शित कलेची सौदर्यतत्वे माध्यमासाठी लेखन, माहितीपट, मालिका, व्हिडिओ प्ले, टिलीप्ले, जाहिरात,लघुचित्रपट, पटकथा संवादलेखन.

अ) निर्मिती नाट्यनिर्मितीची शैली पात्र निवड प्रयोगतंत्र सराव ते नाट्यप्रयोग

नाट्यनिर्मिती : नियोजन आणि व्यवस्थापन प्रेक्षकांच्या प्रतिसादाचा अभ्यास

ब) दिग्दर्शन १) शब्दसंहिता : हेतुलक्ष्मी अभ्यास. २) प्रयोगशैली ३) पात्र निवड, ४) रंगसामग्रीचे नियोजन, ५) दृश्यात्मक सादरीकरणाच एकात्म प्रभाव

घटक ५ : स्टेज क्रॉप्ट, नेपथ्य, प्रकाश, रंगभूषा, वेशभूषा, ध्वनी संयोजन- संकल्पना व स्वरुप

घटक ६ : संगणकाचे उपयोजन

प्रात्यक्षिक : संहिता लेखन (प्रकल्प कार्य) व निर्मीती (सादरीकरण) माहितीपट, मालिका, जाहिरात, लघुचित्रपट, पटकथा यापैकी एकाची संहिता लेखन व त्या सहितेच्या आधारे निर्मिती (सादरीकरण) प्रत्येक विद्यार्थ्यासाठी अनिवार्य

संदर्भग्रंथ :-

१) भारताचे नाट्यशास्त्र - गोदावरी केतकर
२) संस्कृत रंगभूमी - गो.के.भट्ट
३) नाट्यनिर्मिती - यशवंत केळकर
४) रंगदर्शन - नेमीचंद्र जैन
५) आवाज आणि संवाद - डॉ.श्रीराम लागू
६) अभिनवय शास्त्र - डॉ.रुस्तुम अचलखांब
७) लोकरंगभूमी - डॉ.प्रभाकर मांडे
८) गतिमानी - द.ग.गोडसे

Prospectus No. 11117
M.A.(Marathi)

INDEX

Sr. No.	Subject	Page No.
1.	Special Note for Information of the Students	1 to 2
2.	Pattern of question paper on the unit system.	2
3.	Ordinance No. 36	3 to 13
4.	अभ्यासक्रम भाग-१ व २	14 to 15
5.	**वाङ्मय पारंगत भाग-१**	
	पत्रिका-१	
	अ) प्राचीन व अर्वाचीन गद्य	15
	ब) साठोत्तरी प्रश्न	15
	क) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभुमी (प्रारंभ ते १९६०)	16 to 17
	ड) मराठी भाषा आणि माहीती तंत्रज्ञान	17 to 19
	पत्रिका-२	
	अर्वाचीन कविता	19 to 20
	पत्रिका-३	
	विशेष वाङ्मय प्रकार	20 to 24
	पत्रिका-४	
	साहित्यशास्त्र	24 to 26
7.	**वाङ्मय पारंगत भाग-२**	
	पत्रिका-१	
	प्राचीन कविता	27
	पत्रिका-२	
	विशेष ग्रंथकार	27 to 28
	पत्रिका-३	
	मराठीचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास व व्याकरण	28 to 30
	पत्रिका-४	
	अ) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास	30 to 31
	ब) भाषांतरित साहित्याचा अभ्यास	31 to 32
	क) लघुशोध प्रबंध	32
	ड) मराठी भाषा आणि माहीती तंत्रज्ञान भाग-२	32 to 34
	ई) लोकरंगभूमि भाग-२	35 to 36
	फ) नाटक : सैधांतिक आणि उपयोजत	36 to 37

DIRECTION

No. 7/2010 Date : 5/5/2010

Subject :- Examinations leading to the Degree of (वाङ्मय पारंगत) Master of Arts.

Whereas, Ordinance No.36 relating to the examinations leading to the Degree of (वाङ्मय पारंगत) Master of Arts is provided for M.A. Examinations.

AND

Whereas, Academic Council in its meeting held on 20.2.2010 resolved to accept the changes in the syllabi in Appendix-A appended with the Ordinance No.36, vide Item No.16(5) D)R-l and further resolved to refer the matter to Ordinance Committee for amending the respective Ordinance.

AND

Whereas, the matter is required to be regulated by an Ordinance.

AND

Whereas, for regulating the matter, the Ordinance is required to be amended.

AND

Whereas, making amendment to an Ordinance is time consuming process.

AND

Whereas, changes to be made in the Ordinance are to be implemented from the Academic Session 2010-2011 .

Now, therefore, I, Prof. Dr.Kamal Singh, Vice-Chancellor, Sant Gadge 8aba Amravati University in exercise of powers conferred upon me under sub-section (8) of section 14 of the Maharashtra Universities Act, 1994 do hereby direct, as under :

1) This Direction shall be called Examinations Leading to the Degree of (वाङ्मय पारंगत) Master of Arts, Direction, 2010

2) This direction shall come into force from the date of its issuance.

3) In Appendix-A appended to Original Ordinance No.36 relating to the Examinations leading to the Degree of Master of Arts-Part-II for Paper-IV of Sanskrit there shall be following option to be implemented from the Summer 2011 examination i.e.from the Academic Session 2010-2011

Disseration	60 marks
Viva-Voce	40 marks

Date: 1/5/2010 Sd/-

Sd/-
(Dr,Kamal Singh)
Vice Chancellor

*****

DIRECTION

No.: 11/2010 Date: 5/5/2010

Subject : Examinations leading to the Degree of वाङ्मय स्नातक (Bachelor of Arts)

Whereas, the Ordinance No.146 the Examinations leading to the Degree of वाङ्मय स्नातक (Bachelor of Arts) is provided for B.A. Degree Course

AND

Whereas, the Academic Council in its meeting held on 20.2.2010 has resolved to accept the syllabi and scheme of examination respectively for the optional subjects "Food Technology", "Apparel & Textile Designing" and "Functional Hindi" for under-grraduate level.

AND

Whereas, the New Scheme of Examination is to be implemented from the Academic Session 2010-2011 and onwards.

AND

Whereas, the matter is required to be regulated by an Ordinance.

AND

Whereas, for regulating the matter the respective Ordinance is required to be amended, and making amendments to an ordinance is time consuming process.

AND

Whereas, the syllabi for each subjects "Food Technology", "Apparel & Textile Designing" and "Functional Hindi" are to be incorporated in the prospectus of B.A. Part-I from the session 2010-11.

Now therefore, I, Dr. Kamal Singh, Vice-Chancellor, Sant Gadge Baba Amravati University in exercise of the powers conferred upon me under Sub-Section (8) of Section 14 of Maharashtra Universities Act, 1994, do hereby direct as under :-

1. This Direction may be called, "Examinations leading to the Degree of वाङ्मय स्नातक (Bachelor of Arts), Direction, 2010".
2 This direction shall come into force from the Academic Session 2010-2011.
3. Following three new optional subjects are introduced for the examinations leading to the Degree of वाङ्मय स्नातक (Bachelor of Arts) from the Academic Session 2010-2011 alongwith maximum marks and minimum marks for theory & practical as shown below :-

Sr.No.	Subject		Max. Marks	Min.Marks
1.	Food Technology	(Theory)	50	15
		(Practical)	50	15
2.	Apparel and Textile	(Theory)	70	21
	Designing	(Practical)	30	09
3.	Functional Hindi		100	30

Date : 03/05/2010

Sd/-
(Kamal Singh)
Vice-Chancellor
Sant Gadge Baba Amravati University